

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ DERSİ'NİN UYGULANMASINA YÖNELİK ÖĞRETİM ÜYESİ GÖRÜŞLERİ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Cezmi ERASLAN*
Alper KAŞKAYA**

ÖZET

Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığını devam ettirme yolunda bir amaca hizmet eden Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin bu amaçlara istenilen düzeyde hizmet edebilmesi için dersin uygulamasında var olan sorunların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, Atatürk Araştırma Merkezi tarafından 2-4 Şubat 2011 tarihinde Antalya'da "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi" problemlerini belirlemek üzere bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştaya katılan öğretim üyelerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi'ne yönelik görüşlerini belirlemek üzere gerçekleştirilen bu çalışma, 62 öğretim üyesi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada durum tespitine dayanan betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre genel olarak öğretim elemanlarının Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini vermekten memnun oldukları, ders anlatırken genellikle düz anlatım ve soru cevap gibi uygulamalara yer verdikleri görülmüştür. Öğretim elemanlarının birçoğu dersin içeriğinin verildiği haliyle yeterli olmadığını ve dersin mümkün olduğunda yüz yüze verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte dersi veren öğretim elemanlarının mesleki yeterliliğinin yanı sıra kişilik özelliklerinin iyi olması ve milli değerlere sahip olma gibi duyuşsal niteliklere de sahip olması gerektiği çalıştaya katılan öğretim üyelerince vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi, öğretim üyesi, sorunlar ve çözüm önerileri.

* Prof. Dr., Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı. E-posta: ceraslan@hotmail.com

** Arş. Gör. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi. E-posta: kaskaya@gazi.edu.tr

THE OPINIONS OF ACADEMICIANS ON ATATÜRK'S PRINCIPLES AND REVOLUTIONARY HISTORY COURSE (PROBLEMS & SOLUTIONS)

ABSTRACT

Atatürk Principles and Revolution History lessons serves the purpose of continuing the existence of the Republic of Turkey. In the course should be to eliminate existing problems for achieve the aims on the desired level. In this context, "Atatürk Research Centre" organized a workshop to identify problems of "Atatürk Principles and Revolution History Lesson" on 2-4 February 2011 in Antalya. To determine the views of academicians for the "Atatürk Principles and Revolution History Lesson" conducted with 62 academicians. Descriptive case study method was used based on means testing. Based on the findings of the research, the academicians in general were found to be glad to teaching of "Atatürk Principles and Revolution History" lessons. Academicians generally used to "lecture" and "question & answer" teaching techniques in their lessons. Many academicians expressed that their course content was not enough as it is given and should be given face to face as much as possible. However academicians, participated in the workshop, should be emphasized the teaching staff must have professional qualifications, positive personal trait and national values.

Key Words: Atatürk Principles and Revolution History lessons, academicians, problems-suggestions.

Giriş

Bir milletin kendi milli değerlerine göre yaşaması ve sağlıklı bir şekilde ayakta durması, tarihini bilmesiyle doğru orantılıdır. Tarih, bireyi topluma kazandıran bir ders olarak, öğrenciye bu günün şartlarına uygun milli ve evrensel değerler kazandırmayı amaç edinen bir derstir. Tarih dersleri sayesinde değerlerin toplum tarafından benimsenip yaşatılması sağlanır. Değerler; birey tarafından önemli olan, genellenmiş davranış ve halleri temsil eden kurgulardır. Değerler, birey ve toplumların gelişiminde önemli bir yer tutarak davranışlarını etkiler. Eğitim sistemindeki çeşitli girdilerden beslenen değerler, hayat boyu değişebilir. Bu değerlerin toplum tarafından öğrenilip benimsenmesinde tarihin rolü göz ardı edilmemelidir. Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "*Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır*" sözü gelecek nesillerin istenilen niteliklerde yetiştirilmeleri için tarihi iyi ve doğru bir şekilde öğrenmeleri gerektiğini ve onların tarihin önemini kavramalarının önemini açıkça ortaya koymaktadır. Bu noktada Türk İnkılâp tarihinin öğretimi, önemli bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bilindiği gibi Türk gençliğine Atatürk düşüncesi, Atatürk İlkeleri ve Türk İnkılâbı hakkında doğru bilgi vermek üzere 1933 yılında İstanbul Üniversitesi bünyesinde *İnkılâp Tarihi Enstitüsü*'nün kurulması ve akabinde inkılâbın önemli simalarının dersleriyle başlanan *İnkılâp Tarihi Dersleri* 1981 yılından bu yana eğitimin her seviyesinde uygulanmaktadır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi ile öğrencilerden sadece tarih bilgisi edinmeleri beklenmemekte, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temelini teşkil eden Atatürk ilke ve inkılâplarını, bunların oluşum sürecindeki tarihî olayları kavramaları da istenmektedir.

Bu ilke ve inkılâplar doğrultusunda Türk milli kültürünü muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkaracak bir nesil yetiştirmek amaçlanmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için analiz ve sentez yapabilen, problem çözme becerisine sahip gençler yetiştirilmesi beklenmektedir.

Bu hedefler doğrultusunda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin öğretiminde temel hedeflerden birisi, olguları ezberletmek yerine onları benimsetmek ve değere dönüştürmek suretiyle öğrencilerin konuya karşı ilgilerini artırmak ve devamlı kılmak olmalıdır. Öğrencilerin bu disiplinin ana özelliklerinin farkına varmaları için; bilginin aynen aktarıldığı bir ortam yerine, aktif katılımın sağlandığı, analiz ve sentez becerilerini geliştirmeye imkân veren bir ortam oluşturulmalıdır. Bu derste, öğrencinin geçmişten ibret alması için olayların nedenleri ana hatlarıyla vurgulanırken, dün, bugün ve yarın bağlamında olayları değerlendirecek bakış açısı öğrenciye kazandırılmalıdır. Ancak bu şekilde geleceğe yön vermek için Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinden faydalanması mümkün olacaktır. Bu süreçte olaylar ve kişiler görsel ve işitsel kanıtlara dayandırılarak aktarılırken, olay mahalline yapılacak gezi ve gözlemlerle, müze incelemeleri ve gerekli hallerde kaynak kişi ve sözlü tarih yöntemleri ile öğretim desteklenmelidir. Aksi halde bu derste öğrenilenler sadece bilgi olarak zihinlerde yer tutacak ve bir süre sonra da unutulacaktır.

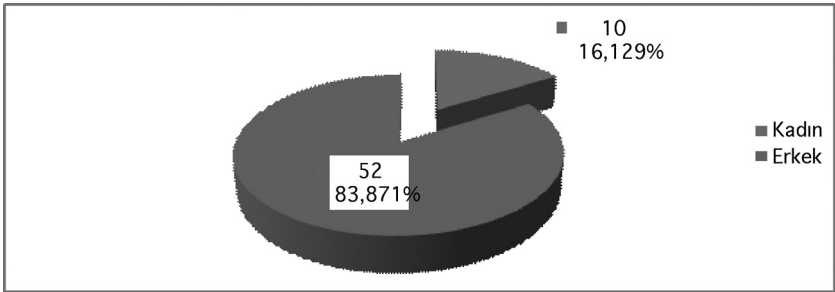
Ancak Atatürk İlke ve İnkılapları dersinin ilk günlerinden günümüze değin aynı yöntem ve tekniklerle ve aynı içerikle işlenmiş olması sebebiyle, günümüzde eğitimin bütün kademelerinde derse verilen önem ve ihtimam büyük ölçüde azalmıştır. Dersler; işlenişi, içeriği, süreleri, gün ve zamanları itibarıyla adeta yasak savmak için yapılır hale gelmeye başlamıştır. Buna paralel olarak Türkiye Cumhuriyetinin 100 yılına yönelik projelerin ortaya konulduğu bu günlerde dersin adı, içeriği ve yapıma şekli hakkında her kesimden yetkili olsun olmasın fikir beyan edildiği görülmektedir. Dersin amaçlarının gerçekleşme oranının düşük olması, ders kitabı, içerik, öğretmen yeterlilikleri, dersin işlenişinde kullanılan yöntem ve teknikler gibi birtakım sorunlara bağlanmaktadır. Söz konusu tespitler haklılık payı vardır zira, Türkiye’de bu alanın öğretiminin ilk, orta ve yüksek öğretim basamaklarında yapılmasına rağmen, her basamakta aynı türde problemlerle karşılaşmaktadır. Farklı öğretim düzeylerinde benzer, hatta aynı sorunların yaşanıyor olması sıkıntının olduğunu

göstermektedir. Salt bir tarih dersi olmaktan ziyade Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığını devam ettirme yolunda bir amaca hizmet eden Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin bu amaçlara istenilen düzeyde katkı sağlayabilmesi için dersin uygulamasında var olan sorunların ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Bu bağlamda, Atatürk Araştırma Merkezi tarafından 2-4 Şubat 2011 tarihinde Antalya'da "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi" problemlerini belirlemek üzere üniversitelerden dersi veren birim yetkilileri ve hocalardan 88 akademisyenin katıldığı bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştaya katılan öğretim üyelerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi'ne yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, durum tespitine dayanan betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu araştırma bağlamında veriler araştırmanın amacına uygun olarak oluşturulan anket formu yardımıyla toplanmıştır.

Bulgular

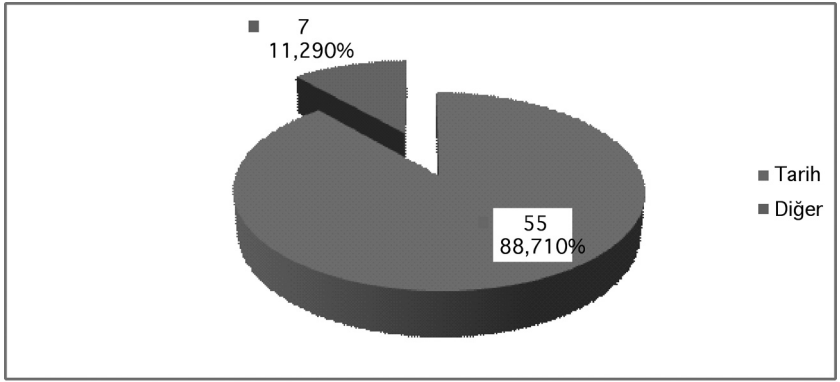
Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin cinsiyete göre dağılımı Grafik 1'de sunulmuştur.

Grafik 1. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin cinsiyete göre dağılımı

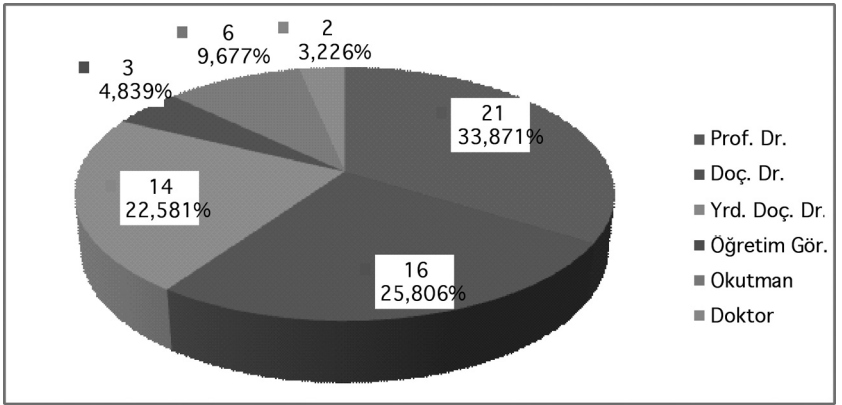
Grafik 1 incelendiğinde araştırmaya katılan toplam 62 öğretim üyesinin 52'sinin erkek, ve 10'unun kadın katılımcılardan oluştuğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin branşlarına göre dağılımı Grafik 2'de sunulmuştur.

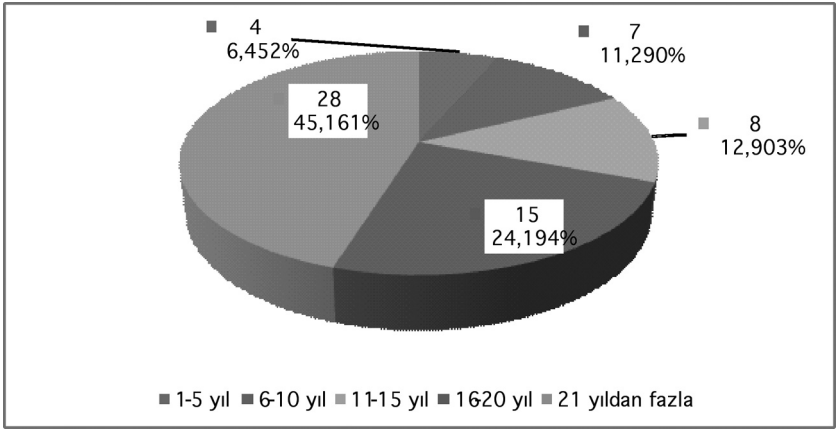
Grafik 2. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin branşlarına göre dağılımı

Öğretim üyelerinin branşlarına yönelik olarak Grafik 2'ye bakıldığında araştırmaya katılan toplam 62 öğretim üyesinin 55'inin tarih ve 7'sinin diğer branşlardan olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin unvana göre dağılımı Grafik 3'te sunulmuştur.

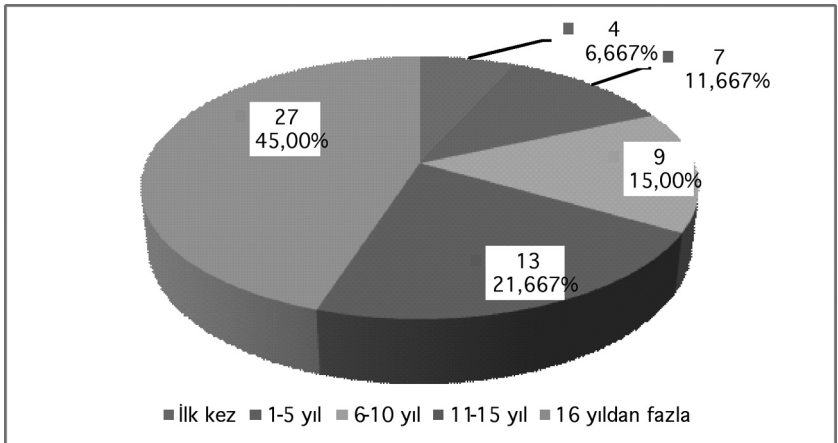
Grafik 3. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin unvana göre dağılımı

Grafik 3'e göre araştırmaya katılan toplam 62 öğretim üyesinin 21'i profesör doktor, 16'sı doçent doktor, 14'ü yardımcı doçent doktor, 3'ü öğretim görevlisi, 6'sı okutman, 2'si doktor unvanına sahiptir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı Grafik 4'te sunulmuştur.

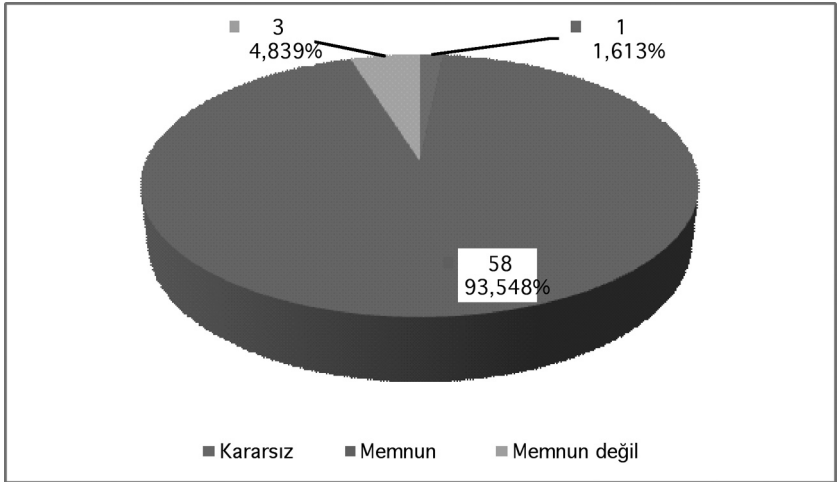
Grafik 4. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı

Araştırmaya katılan 62 öğretim üyesinden 4'ünün mesleki kıdeminin 1-5 yıl, 7'sinin 6-10 yıl, 8'inin 11-15 yıl, 15'inin 16-20 yıl, 28'inin ise 21 yıldan fazladır. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini veriş sürelerine göre dağılımı Grafik 5'te sunulmuştur.

Grafik 5. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini veriş sürelerine göre dağılımı

Grafik 5'te sunulan verilere göre öğretim elemanlarının 4'ü dersi yeni vermeye başlamışken, 7 öğretim elemanı 1-5 yıldır, 9 öğretim elemanı 6-10 yıldır, 13 öğretim elemanı 11-15 yıldır. 27 öğretim elemanı 16 veya daha fazla yıldır bu dersi vermektedir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini vermekten memnun olma durumlarına göre dağılımı Grafik 6'da sunulmuştur.

Grafik 6. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini vermekten memnun olma durumlarına göre dağılımı

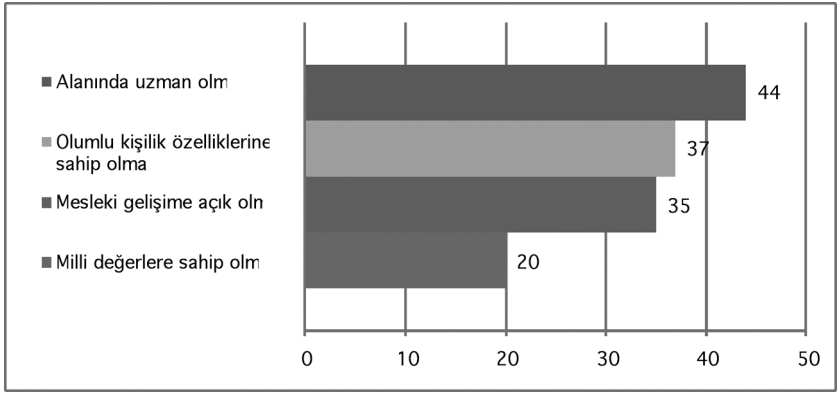
Grafik 6'ya göre araştırmaya katılan öğretim elemanlarının 1'i memnuniyet ile ilgili soruya yanıt vermemiştir, 58'i Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini öğretmekten memnun olduğunu, 3'ü ise memnun olmadığını belirtmiştir. Memnun olmayan üç kişinin mesleki kıdemleri açısından incelenmesinde yarar olduğu düşünülerek öğretim elemanlarının bu iki değişkene ait verileri tek bir tabloda (Tablo 1) gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre dersi öğretmekten memnuniyet durumları

Mesleki Kıdem	Memnuniyet	
	Memnun	Memnun değil
1-5 yıl	3	0
6-10 yıl	7	0
11-15 yıl	9	0
16-20 yıl	11	2
21 yıldan fazla	26	1
Toplam	57	3

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretim üyeleri arasında dersi öğretmekten memnun değilim diyenlerden 1'inin mesleki kıdeminin 21 ve üzeri yıl iken 2'sinin 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Buna göre uzun süre dersi vermenin öğretim elemanlarının dersi öğretmekten duyduğu memnuniyet üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu söylenebilir. Ancak sayının azlığı, neredeyse bir neslin yetişmesine yetecek sürede beklediği neticeyi alamamış olmanın verdiği bıkkınlık hissini de işaret edebilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine göre dersi öğreten öğretim elemanında olması gereken nitelikler Grafik 7'de verilmektedir.

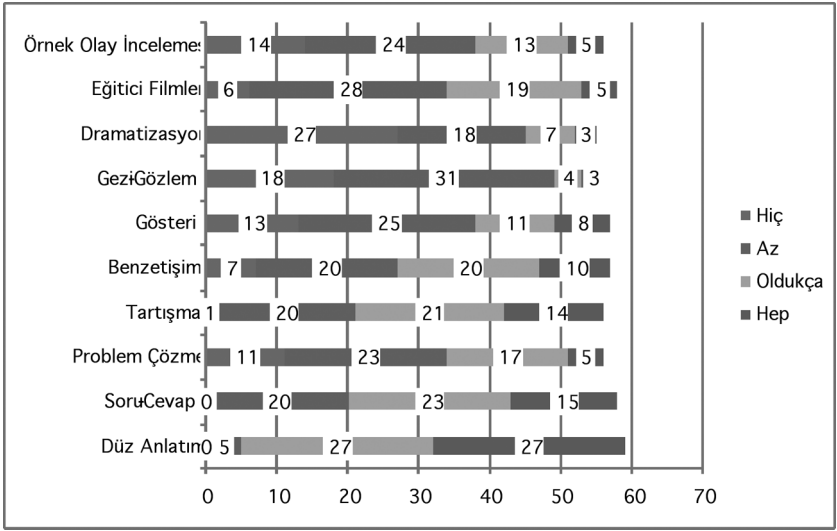

Grafik 7. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine göre dersi öğreten öğretim elemanında olması gereken nitelikler

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin “*Dersi öğreten öğretim elemanlarında olması gereken nitelikler nelerdir?*” sorusuna verdikleri cevaplar içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İnceleme sonuçlarını gösteren Grafik 7’ye göre 44 kez ile en çok “*alanında uzman olmak (mesleki yeterlilik)*” kavramı ifade edilirken, 37 kez “*olumlu kişilik özelliklerine sahip olmak*”, 35 kez “*mesleki anlamda gelişim*” ve 20 kez “*milli değerlere sahip olmak*” kavramları ifade edilmiştir.

Arayışın ideolojik olmaktan çok yeterlilik, örnek kişilik ve kendini geliştirmek noktasında yoğunlaşması dersi veren kadronun uygulamadaki tercihlerini ilmi yönde ortaya koyduklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine göre dersi öğretirken kullandıkları öğretim yöntemleri Grafik 8’de verilmektedir.

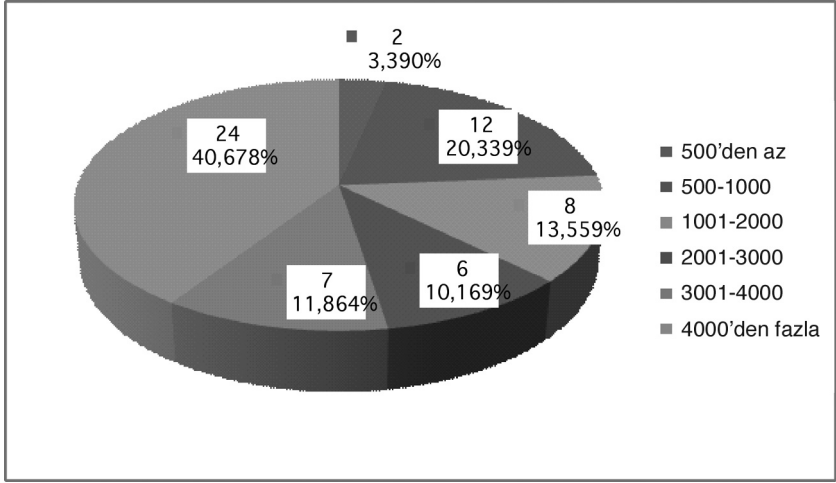

Grafik 8. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine göre der- si öğretirken kullandıkları öğretim yöntemleri

Grafik 8 incelendiğinde 27 öğretim elemanının düz anlatımı hep, 27 öğretim elemanının oldukça; 23 öğretim elemanının soru-cevap tekniğini oldukça, 23 öğretim elemanının problem çözme yöntemini az, 21 öğretim elemanının tartışma yöntemini oldukça, 20 öğretim elemanının benzetişim tekniğini oldukça, yine 20 öğretim elemanının benzetişim tekniğini az, 25 öğretim elemanının gösteri tekniğini az, 31 öğretim elemanın gezi gözlem tekniğini az, 28 öğretim elemanının eğitici filmleri az, 24 öğretim elemanının ise örnek olay yöntemini az kullandığı görülmektedir. Ayrıca öğretim elemanlarından 27'sinin dramatizasyon(canlandırma), 18'inin gezi-gözlem, 14'ünün örnek olay incelemesi ve 13'ünün de gösteri tekniğini hiç kullanmadığı anlaşılmaktadır. Bu bulgular değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının teknolojik gelişmeleri ve derisi daha etkili anlatım için kullanabilecekleri öğretim yöntem ve teknikleri varken düz anlatımı kullanmayı tercih ettikleri sonucuna varılabilir ki alıştıkları yöntemi terk etmeme, yeni tekniklere açık olmama vasfı ağırlıktadır. Buna

mukabil öğrencinin dikkatini canlı tutma süresini artıracak yöntemlerin kullanılmasını özendirecek yolların araştırılması kadar öğretim elemanlarının mesleki heyecanlarının tazelenmesi de önem arz etmektedir.

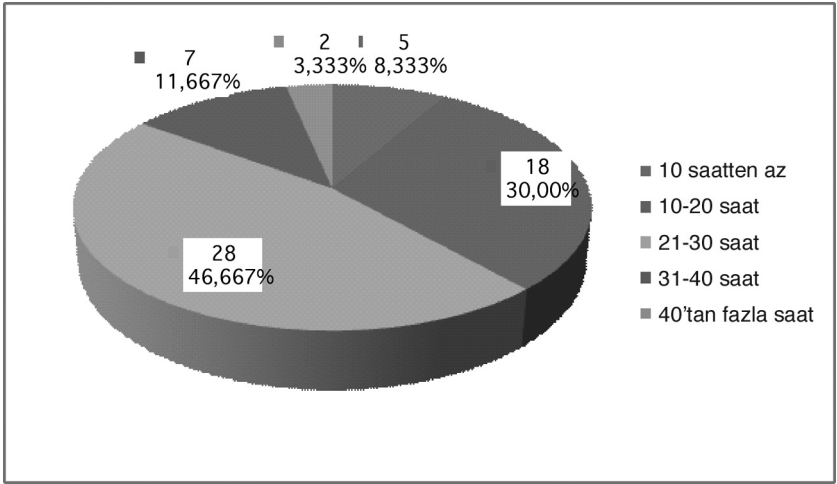
Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bağlı oldukları birim tarafından ders verilen öğrenci sayısı Grafik 9’da verilmektedir.

Grafik 9. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bağlı oldukları birim tarafından ders verilen öğrenci sayısı

Grafik 9 incelendiğinde 24 öğretim elemanı bağlı oldukları birimin 4000’den fazla öğrenciye ders verdiğini belirtirken yalnızca 2 öğretim elemanı biriminin 500’den az öğrenciye ders verdiğini ifade etmiştir. Bu aşamada öğretim birimlerindeki eleman sayısı önem kazanmaktadır. Öğretim elemanlarının ders yükleri dikkate alınmalıdır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının haftalık ders yükleri Grafik 10’da verilmektedir.

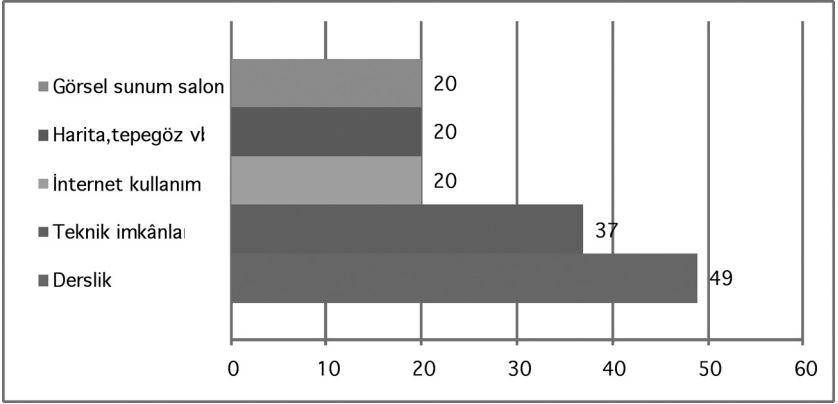

Grafik 10. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının haftalık ders yükleri

Grafik 10'da görüldüğü gibi 28 öğretim elemanı 21-30 saat, 18 öğretim elemanı 10-20 saat, 7 öğretim elemanı 31-40 saat, 5 öğretim elemanı 10 saatten az ders yükü olduğunu belirtirken 2 öğretim elemanı 40 saatten fazla ders yükü bulunduğunu belirtmiştir.

Bu durumda öğretim elemanlarının yarıdan fazlası haftada 20-40 saat arası ders yapmaktadır. Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun bilgi birikimini artırmaya, yeni yayınları takip etmeye, araştırma yapmaya zamanı kalmadığı anlaşılmaktadır. İnkılap tarihi okutan birimlerdeki eleman sayısını artırarak ders yüklerini düşürmek ve kendilerine zaman ayırmalarına olanak tanıyacak şartları oluşturma çalışmaları yapılması gereği açıktır.

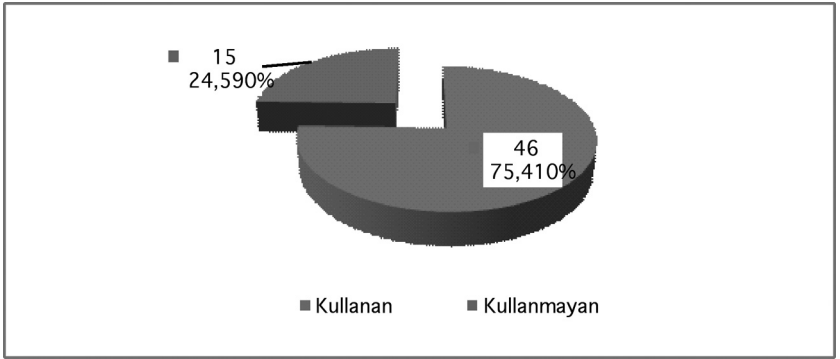
Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bağlı oldukları bölümlerin fiziksel koşulları Grafik 11'de verilmektedir.

Grafik 11. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bağlı oldukları bölümlerin fiziksel koşulları

Grafik 11’de görüldüğü üzere 49 öğretim elemanı fiziksel koşulların dersliklerden ibaret olduğunu belirtirken 20 öğretim elemanı harita, tepegöz veya görsel sunu salonu gibi imkânlardan yararlanabildiğini ifade etmiştir. Ders ortamının sıradan bir dershane olması hem öğretim elemanı hem de öğrenci için randımanı düşürecek sıkıntılı bir zemindir. Düz anlatımla birleştiğinde öğrenciye aktarılacak olan bilgi kuru bir yığına dönüşecektir. Dersin verildiği ortamın da sıradanlıktan kurtarılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

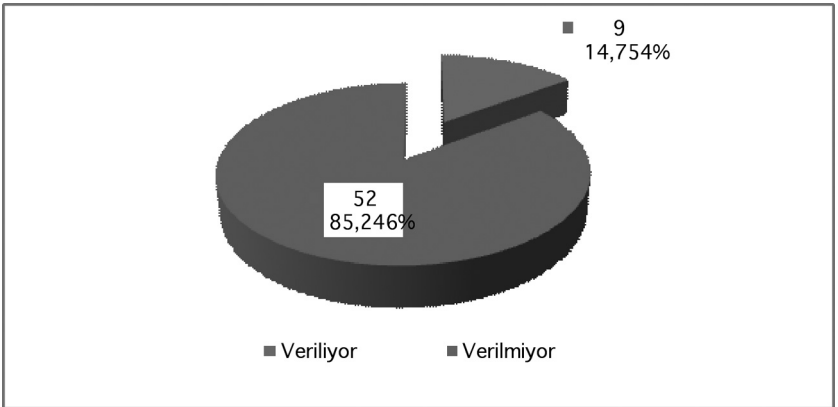
Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının derste kaynak kitap kullanıp kullanmama durumları Grafik 12’de verilmektedir.

Grafik 12. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının derste kaynak kitap kullanma durumları

Grafik 12 incelendiğinde öğretim elemanlarının 46'sı derste kaynak kitap kullandığını belirtirken 15'i kaynak kitap kullanmadığını belirtmiştir.

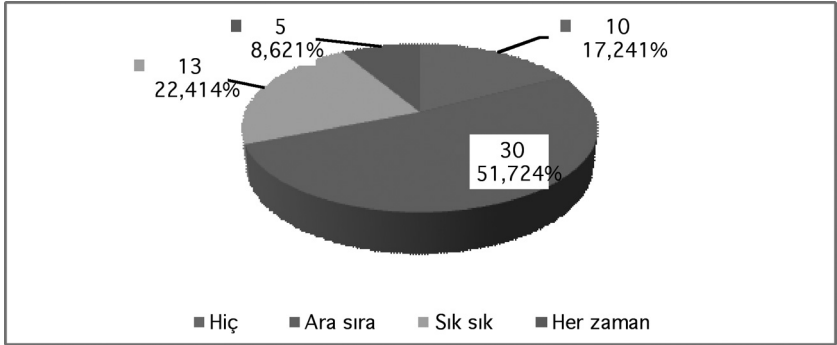
Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversitelerinde dersin internet üzerinden verilme durumu Grafik 13'te ifade edilmektedir.

Grafik 13. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversitelerinde dersin internet üzerinden verilme oranları

Grafik 13 incelendiğinde öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun (F=52, %85) bulunduğu üniversitelerde derslerin internet üzerinden verilmesinin söz konusu olmadığı görülmektedir.

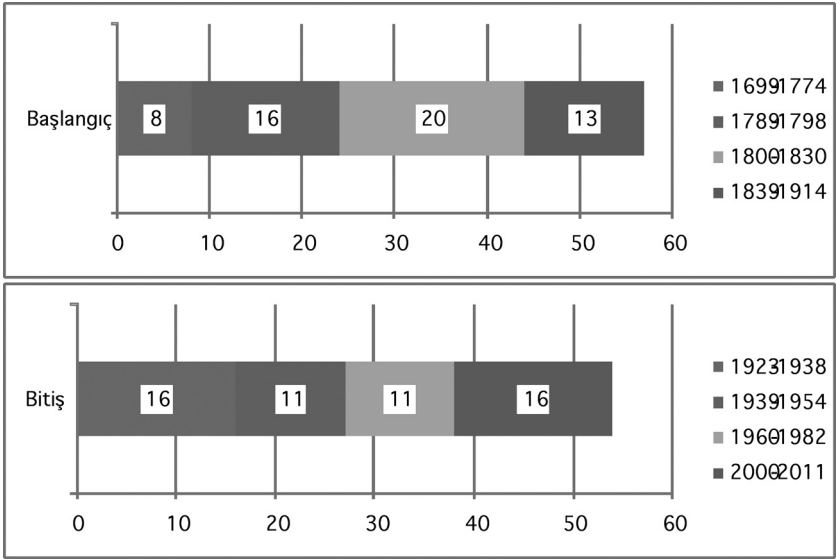
Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bağlı buldukları bölümlerde ders dışı etkinliklere yer verilme durumu Grafik 14'te ifade edilmektedir.

Grafik 14. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bağlı buldukları bölümlerde ders dışı etkinliklere yer verilme durumu

Grafik 14 incelendiğinde 30 öğretim elemanının ara sıra, 13 öğretim elemanının sık sık, 10 öğretim elemanının hiç ve 5 öğretim elemanının ise her zaman ders dışı etkinliklere yer verildiğini ifade ettiği görülmektedir. Tamamen olumlu ve tamamen olumsuz oranın yakın sayıda ama uçlarda kalması genel geçer yöntemin ağırlıkta olduğunu göstermektedir. Sıklıkla ders dışı etkinlikler yapma oranını artırmak gerekliliği ortadadır.

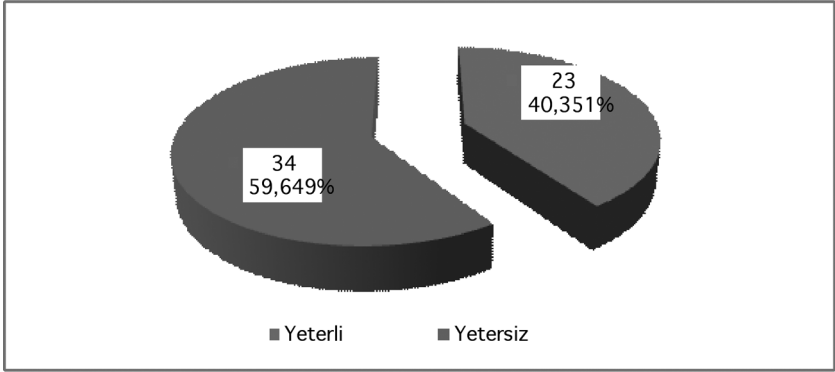
Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre dersin anlatılması gereken başlangıç ve bitiş tarihleri Grafik 15-16'da ifade edilmektedir.

Grafik 15–16. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre ders içeriğine alınması gereken başlangıç ve bitiş tarihleri

Grafik 15–16 incelendiğinde tek bir noktada yığılma olmamasına karşın öğretim elemanlarının önemli bir kısmına (24/57) göre dersin içeriğinin 1700'lü tarihlerden başlaması gerektiği görülmektedir. Ayrıca getirilmesi gereken tarih konusunda öğretim elemanlarının 16'sı dersin içeriğinin 1938 tarihi ile sınırlandırılmasına yönelik görüş belirtmişken yine 16'sı ise günümüze kadar getirilmesi görüşündedir. Bu noktada mevcut durumun yeterliliği sorgulanmalıdır.

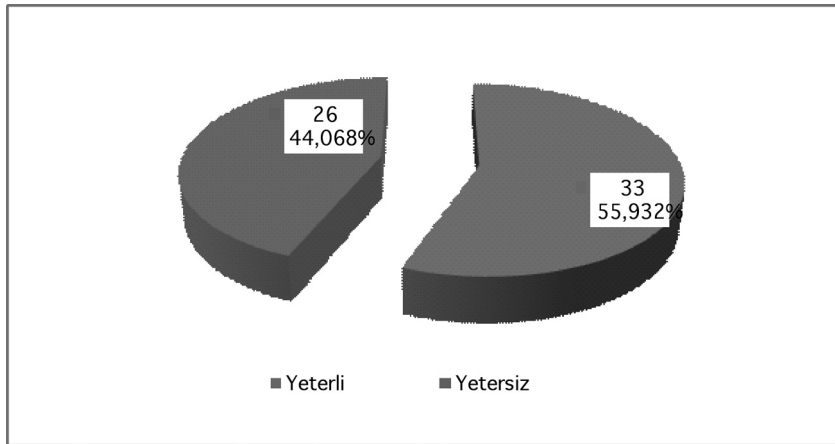
Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre dersin içeriğinin verildiği hali ile yeterli olma durumuna ilişkin bilgilere Grafik 17'de yer verilmiştir.

Grafik 17. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre dersin içeriğinin yeterli olma durumu

Grafik 17 incelendiğinde öğretim elemanlarının büyük çoğunluğuna göre dersin içeriğinin, verildiği haliyle yeterli olmadığı görülmektedir.

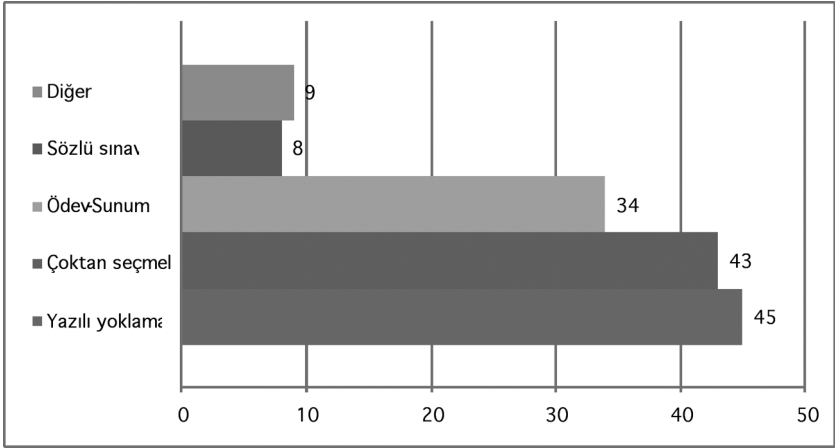
Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre dersin süresinin, içeriğin verilmesinde yeterli olup olmadığına yönelik bilgiler Grafik 18’de sunulmuştur.

Grafik 18. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre dersin içeriğinin verilmesinde sürenin yeterli olma durumu

Grafik 18 incelendiğinde öğretim elemanlarının yarıdan biraz fazlasına göre dersin süresinin içeriğin aktarılmasında yeterli olduğu görülmektedir.

Grafik 19'da araştırmaya katılan öğretim elemanlarının kullandıkları ölçme ve değerlendirme etkinliklerine yer verilmiştir.

Grafik 19. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının kullandıkları ölçme ve değerlendirme etkinlikleri

Öğretim elemanlarının en çok kullandıkları ölçme değerlendirme yönteminin yazılı yoklama olduğu, bununla birlikte çoktan seçmeli testlere de öğretim elemanlarının oldukça fazla yer verdikleri, Grafik 19'da görülmektedir. Nispeten daha az oranda ödev-sunum tarzı ölçme değerlendirme etkinliklerine yer veren öğretim elemanlarının en az yer verdikleri yöntemin ise sözlü sınavlar olduğu anlaşılmaktadır. Klasik yazılı ve test uygulamasının yanı sıra ödev sunum tarzının da yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının dersin öğretiminde karşılaştıkları güçlükler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının dersin öğretiminde karşılaştıkları güçlükler

GÜÇLÜKLER	F				%			
	Hiç	Ara Sıra	Sık Sık	Her zaman	Hiç	Ara Sıra	Sık Sık	Her Zaman
Kalabalık sınıflar	4	16	18	20	6,3	25,4	28,6	31,7
Ders yükü fazlalığı	6	15	19	18	9,5	23,8	30,2	28,6
Ders araçlarının yetersizliği	14	24	8	9	22,2	38,1	12,7	14,3
Dersliklerin fiziksel olarak uygun olmayışı	15	27	10	5	23,8	42,9	15,9	7,9
Dersin verildiği bölümlerin derse yaklaşımındaki sorunlar	7	12	6	5	11,1	19,0	9,5	7,9
Branş dışında girilen derslerin çeşitliliği	16	8	2	3	25,4	12,7	3,2	4,8
Branşla ilgili kaynak eksikliği	18	9	2	1	28,6	14,3	3,2	1,6
Metot teknik kullanma sıkıntısı	14	12	4		22,2	19,0	6,3	
Üniversite yönetiminin derse yaklaşımındaki sorunlar	13	14	2	2	20,6	22,2	3,2	3,2
Öğrencilerin derse olan ilgisizliği	4	15	8	4	6,3	23,8	12,7	6,3

Tablo 2 incelendiğinde öğretim elemanlarına göre kalabalık sınıflar her zaman, ders yükü fazlalığı sık sık, ders araçlarının yetersizliği ara sıra, dersliklerin fiziksel yetersizlikleri ara sıra, bölümlerin (aka-

demik) derse olan yaklaşımları ara sıra, üniversite yönetiminin derse yaklaşımı ara sıra, öğrencilerin derse ilgisizliği ara sıra olmak üzere dersin öğretimini güçleştirmektedir. Bununla birlikte, branş dışında girilen derslerin çeşitliliği, branşla ilgili kaynak eksikliği ile derse uygun yöntem ve tekniklerin kullanımı öğretim elemanlarına göre dersin öğretimini güçleştirmemektedir.

Sınıflardaki öğrenci sayısının fazlalığı, hocaların ders yüklerinin çok oluşu ve dersliklerin uygun olmayışı problem olarak sayılmaktadır. Yeterli sayıda eleman yetiştirme ve derslik sayısının artırılması sorunu çözecekmiş gibi görünmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının derse ilişkin diğer görüşleri ise Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının derse ilişkin diğer görüşleri

Dersin içeriği, verildiği şekliyle sizce yeterli midir? <i>Değildir. Çünkü;</i>	F
<i>Dersin içeriği genişletilmelidir</i>	28
<i>Tarih dışındaki bölümlerde sadeleştirilmelidir/içerik azaltılmalıdır.</i>	1
<i>Tartışmaya zaman kalmadığından daraltılmalıdır.</i>	1
<i>Konular güncellenmelidir.</i>	1
<i>Bazı konular özetlenip önemli konular derinlemesine incelenmelidir.</i>	1
<i>Zamanı arttırılmalıdır.</i>	3
Ders süresi, içeriği vermede sizce yeterli midir? <i>Değildir. Önerim;</i>	F
<i>Haftada 3 saat olmalıdır.</i>	9
<i>Üç yarıyıl olmalıdır.</i>	4
<i>Dört yarıyıl olmalıdır.</i>	5
<i>Arttırılmalıdır.</i>	5
<i>Haftada altı saat olmalıdır.</i>	1

Dersin internet aracılığıyla verilmesi sizce uygun mudur? <i>Uygun değildir. Çünkü;</i>	F
<i>Ders yüz yüze verilmesi gereken bir derstir.</i>	25
<i>Tartışmalar ve yorumlamalar yapılamaz.</i>	16
<i>Küçük gruplar halinde verilmelidir.</i>	3
<i>Duygular aktarılamaz.</i>	7
<i>Öğrenci gerçekçi olamaz.</i>	1
<i>Teknik problemler çıkabilir.</i>	1
<i>İnandırıcı olmaz.</i>	3
<i>Dersin misyonuna, amaçlarına ve özelliklerine uygun değildir.</i>	15
<i>Öğrencinin ilgi ve kontrolü sağlanamaz.</i>	6

Tablo 3’te görüldüğü gibi öğretim elemanlarına göre dersin içeriği genişletilmeli, dersin süresi haftada 3 saat olmalı ve ders mümkün olduğu kadar yüz yüze verilmelidir. İnternet aracılığıyla dersin verilmesi öğretim elemanlarına göre uygun değildir. Buradan hareketle içeriği genişletilip süresi arttırılacak olan dersin yüz yüze verilmesiyle maksimum faydanın sağlanacağı öngörülebilir.

Sonuç ve Tartışma

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersine ilişkin sorunları belirlemek çözüm yollarını tartışmak üzere düzenlenen çalışmaya katılan öğretim üyeleri Üniversitelerin Atatürk İlkeleri Enstitüleri, Araştırma ve Uygulama Merkezleri, İnkılap Tarihi bölümleri gibi uygulamayı yapan birimlerin yönetici ve öğretim elemanlarıdır. Katılımcıların bu derse ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ve tablolar halinde verilen ankette, durum tespitine dayanan betimsel yöntem kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmanın amacına uygun olarak oluşturulan anket formundan yararlanılmıştır.

Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre genel olarak öğretim elemanlarının Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini vermekten memnun oldukları, memnun olmayan 3 öğretim elemanının 16 yıl

ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak bunların da istisnai bazı durumlar (bölümdeki insani ilişkiler, bireysel problemler vb.)dan kaynaklanma olasılığı yüksektir. Dolayısıyla mesleki kıdemleri daha az olan öğretim elemanlarının dersi vermekten duydukları memnuniyetin daha fazla olduğu söylenebilir.

Çalışmaya katılan öğretim elemanları Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini veren öğretim elemanında bulunması gereken nitelikler arasında önem sırasına göre en çok “alanında uzman olmak”, “olumlu kişilik özelliklerine sahip olmak”, “mesleki anlamda gelişim” ve “milli değerlere sahip olmak” ifadelerini kullanmışlardır. Buradan öğretim elemanlarının mesleki yeterliliğin yanı sıra kişilik özelliklerinin iyi olması ve milli değerlere sahip olma gibi duyuşsal niteliklere de önem verdikleri anlaşılmaktadır.

Öğretim elemanlarının dersi anlatırken kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bulgular, onların farklı öğretim yöntem ve tekniklerini yeterince uygulamayıp ağırlıklı olarak düz anlatım ve soru-cevap yöntemlerini tercih ettikleri doğrultusundadır. Dersin genel program içerisindeki yerinin yeterince önemsenmediği düşüncesi, öğrencinin ilgisi gibi etmenler öğretim elemanlarında kanıksama ve sıradanlaştırma algısı oluşturabilir. Bu duygunun etkisiyle hep aynı yöntemin tercih edilebileceğini dikkate almak gerekir. Oysa Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin problem çözme, gezi gözlem, eğitici filmler, örnek olay, dramatizasyon vb. farklı yöntem ve tekniklerle işlenmesi, öğrencilerin bu derse olan ilgilerinin artmasına katkıda bulunacaktır.

Ders yüküne ilişkin, öğretim elemanlarının %15’lik kısmının 30 saatten fazla haftalık ders yüküne sahip olduğu bulgusu, bu sorundan kaynaklanabilecek diğer sorunları (öğretim elemanının tükenmişlik duygusuna kapılması, derslerdeki verimliliğinin azalması gibi) akla getirmektedir. Bu nedenle de derslerin öğretim elemanlarına paylaştırılması sırasında bu hususa dikkat edilerek gerekli önlemlerin alınması yararlı olacaktır.

Öğretim elemanları, fiziksel koşulların genel olarak dersliklerle sınırlı olduğu doğrultusunda görüş bildirmekle birlikte teknik imkânlardan yararlanabildiğini ifade eden öğretim elemanları da azımsanmayacak kadar çoktur. Dolayısıyla öğretim elemanlarının gerektiği hallerde ulaşabilecekleri imkânlar, sınırlı da olsa mevcutken, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini yeterince kullanmadıkları ortaya çıkmaktadır. Bu durumda öğrencilerin derse yönelik ilgilerinde ve öğretim elemanını yeni teknikleri kullanmaya teşvik etmede yetersiz kaldıkları tespiti yapılabilir.

Bulgulara göre, derste kaynak kitap kullanan öğretim elemanları çoğunluktadır. Yine büyük çoğunluğunun bulunduğu üniversitelerde derslerin internet üzerinden verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ders dışı etkinliklere de çoğu üniversitede ara sıra yer verilirken, dikkate değer bir kısmında ise hiç yer verilmediği anlaşılmıştır. Derslerin yüz yüze iletişimle verilmesinin önemi açık olup, dersi öğrencinin dikkatini çekecek hale getirmek için ders dışı etkinliklerin artırılması gerektiği araştırmada doğrulanmıştır. Ancak bu konuda üniversite yönetimlerinin de gereken imkanları sağlaması temel bir gerekliliktir.

Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun dersin içeriğinin 1800 tarihinden itibaren başlaması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca ilginç bir şekilde, dersin içeriğinin 1938 tarihi ile sınırlandırılmasına yönelik görüş belirten ve günümüze kadar getirilmesi görüşünde olan öğretim elemanı sayısı aynı çıkmıştır. Yani öğretim elemanlarının bir kısmı dersin içeriğinin sınırlı olması gerektiğini düşünürken diğer bir kısmı ise bugünü kapsamı gerektiği görüşündedir. Türk İnkılabının geçirdiği evreleri, modernleşme çabalarının tarihi gelişimi dikkate alındığında içeriğin Osmanlı Devletinin çağı yakalama gayretleriyle başlayıp yakın tarihe kadar getirilmesinin gerekliliği ortaya çıkacaktır. Ancak bu aşamada içeriğin genişlemesine paralel olarak derse ayrılan sürenin artması ihtiyacı göze çarpmaktadır. Bununla birlikte içeriğin genişleyen zaman dilimini ana hatları ile ele alacak olması durumunda sürenin yetebileceği ön-

görülebilir. Zaten öğretim elemanlarının büyük bölümü sürenin yeterli olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının en çok kullandıkları ölçme değerlendirme yöntemleri yazılı yoklama ve çoktan seçmeli testlerdir. Bunlara oranla daha az olarak ödev-sunumlarını tercih eden öğretim elemanları da vardır. En az yer verdikleri yöntem ise sözlü sınavlar olarak ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarına göre dersin öğretimini güçleştiren unsurlar arasında öncelikle sınıfların kalabalık olması ve ders yükü fazlalığı gelmektedir. Ayrıca ders araçlarının yetersizliği, dersliklerin fiziksel yetersizliği, bölümlerin derse olan yaklaşımları, üniversite yönetiminin derse yaklaşımı ve öğrencilerin derse ilgisizliği de dersin öğretimini güçleştirmektedir. Derslerin verildiği mekanın sıradan bir sınıf olmak yerine, harita, tepegöz, slayt makinesi, film gösterme imkanları ile fotoğraflar ile özel bir mekan haline getirilmesi önem arz etmektedir. Bu dersin verileceği mekanın bir nevi sosyal bilimler laboratuvarı şeklinde tasarlanabilir olması imkan dahilindedir.

Dersin içeriğinin genişletilmesi, dersin süresinin haftada 3 saat olması ve dersin mümkün olduğunca yüz yüze verilmesi doğrultusunda önerilerde bulunan öğretim elemanlarına göre dersin internet aracılığıyla verilmesi uygun değildir.

Sonuç olarak, gerek öğretim elemanlarının gerekse Üniversite yönetimlerinin Atatürk İlkeleri ve Türk İnkılap Tarihi Dersi'ni sahip olduğu önemin gerektirdiği şekilde, yenilenmiş bir heyecanla ele almaları ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Türkiye Cumhuriyetinin üzerinde kurulmuş olduğu coğrafya, milletimizin insanî, tarihî, kültürel hasletleri ve yakın tarihte bu coğrafyada yaşanan olaylardan çıkardığımız dersler bu konunun önemini açıkça ortaya koymaktadır. Özelde üniversite gençliğinin ve genelde Türk milletinin genel kültür bilgisi olarak ayrıntılarıyla, belgeleriyle bilmesi gereken yakın tarihimiz, bu dersin vazgeçilmezliğinin zeminini oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan verileri dikkate alan Başbakanlık Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, 18. asırdaki yenileşme çabalarından başlayıp yakın tarihi gelişmelere kadar gelen içeriğe sahip modernleşme sürecini bir kaynak kitap olarak hazırlamak üzere çalışmaları başlatmış bulunmaktadır. Söz konusu dönemin görsel, yazılı ve sayısal malzemelerini orijinalleriyle birlikte öğretim elemanları ve öğrencilerin yanı sıra ilgili vatandaşlarımızın da hizmetine sunacak olan bir ortak paylaşım alanı hazırlanmaktadır. Öğrencileri dersin içine, içeriğine çekecek, olayların geçtiği mekanlara götürecek bir milli mücadele belgeseli hazırlanmakta ve milletimizin hizmetine sunulması amaçlanmaktadır. Öğretim elemanlarının mesleki heyecanlarını yenilemenin yanı sıra anlattıkları olayların geçtiği mekanlarda bulunma ve ilmi çalışmalara katılma katsayılarını artırmak gerekliliği açık olup Atatürk Araştırma Merkezi bütün bu konularda sorumluluğunun gereğini yapmaya çalışmaktadır.